

ВАРЛАМ ШАЛАМОВ

ДЕТСКИ КАРТИНКИ

Превод от руски: Александър Талаков, 1994

chitanka.info

Изкарваха ни на работа без каквito и да било списъци — на портала ни преброяваха по петима. Винаги ни строяха по този начин, понеже само малка част от конвоя познаваше таблицата за умножение. Всяко аритметично действие, ако се извършва на студа, при това върху жив материал, е сериозна работа. Чашата на арестантското търпение може внезапно да прелее и началството се съобразяващо с това.

Днес работата ни беше лека — режехме дърва с циркуляр. Дисковият трион се въртеше и леко потракваше. Слагахме огромния дънер на подставката и бавно го избутвахме към триона.

Трионът изкничаваше и започваше яростно да ръмжи — на него, както и на нас, не му харесваше да работи на Север, но ние тикахме дънера все по-напред и по-напред и ето че той се разпадаше на две части, на две неочеквано леки парчета.

Третият ни другар цепеше дървата с тежка синкова брадва с дълга жълта дръжка. Дебелите парчета ги дялкаше от края, а по-тънките ги разцепваше с един удар. Ударите му бяха слаби — той гладуваше не по-малко от нас, но замръзналата лиственица се цепи лесно. Северната природа не е безразлична, не е равнодушна — тя е в заговор с онези, които ни бяха изпратили тук.

Свършихме работата, подредихме дървата и зачакахме конвоя. Той бе отишъл до учреждението, за което режехме дървата, но бяхме длъжни да се приберем под строй, цялата група, пръсната в града на различна работа.

Когато свършихме, не отидохме да се топлим. Отдавна бяхме забелязали голямата купчина с отпадъци близо до оградата — нещо, което не беше за пренебрегване. Двамата ми другари се заеха чевръсто и похватно да я преглеждат, като сваляха един след друг заледените пластове. Плячката им се оказа вкочанен хляб, замръзнала купчина кюфтета и скъсани мъжки чорапи. Съжалявах, че не ги бях намерил аз. Чорапите, шаловете, ръкавиците, ризите, цивилните панталони представляваха голяма ценност за хора, които десетилетия наред са обличали само затворническо облекло. Чорапите можеше да се закърпят и ето ти тютюн, ето ти хляб.

Сполуката на другарите ми не ми даваше мира. Аз също откъртвах с крака и ръце разноцветни парчета от купчината боклук. И ето че при отместването на някакъв парцал, подобен на човешки черва,

видях — за първи път след толкова години — сива ученическа тетрадка.

Беше най-обикновена детска тетрадка за рисуване. Всичките ѝ страници бяха грижливо и трудолюбиво изрисувани с боички. Прелиствах трошливите от студа страници, покритите със скреж ярки и същевременно наивни страници. Някога и аз рисувах — колко отдавна беше, — настанил се до газената лампа на масата, където обядвахме. От докосванията на вълшебните четчици оживяваше мъртвият юнак от приказките, сякаш поръсен с жива вода, акварелните боички, същински копчета от женска дреха, бяха подредени в бяла ламаринена кутия. Иван, царският син, препускаше през борова гора, яхнал сив вълк. Дърветата бяха по-малки от вълка. Иван, царският син, яхнал вълка така, както евенките яздят елени, почти докосвайки с пети мъха. Димът се издига като пружина и в синьото звездно небе — птици като драснати „чавки“.

И колкото повече си спомнях детството, толкова по-ясно разбирах, че то няма да се повтори, че няма да срещна дори сянка от него в чуждата детска тетрадка.

Тази тетрадка беше страшна.

Северният град беше от дървени къщи, чиито огради и стени се боядисваха със светла охра, и четчицата на младия художник честно бе повторила този жълт цвет навсякъде, където момченцето е искало да разкаже за сградите, дело на човешките ръце.

В тетрадката имаше много, извънредно много тараби. Почти на всяка рисунка хората и къщите бяха заградени с равни жълти стобори, обвити с черни линии бодлива тел. Железните нишки покриваха всички огради от детската тетрадка.

Край тарабите имаше хора. Хората от тетрадката не бяха нито селяни, нито работници, нито ловци, а войници от конвоя и часови с пушки. Навесите с формата на гъби, край които младият художник беше подредил конвоя и часовите, се намираха в подножието, на огромни караулни кули. На кулите се разхождаха войници, проблясваха дула на пушки.

Тетрадката не беше голяма, ала момченцето беше успяло да нарисува всички годишни времена на родния си град.

Ярка земя, еднотонно зелена, и много синьо небе, измито, чисто, ясно. Залезите и изгревите бяха прекалено алени и това не беше от

детското неумение да се намерят полутонове, преходите между цветовете, да се разкрият тайните на светлосенките.

Съчетанието на цветовете в ученическите тетрадки беше правдиво изображение на небето на Далечния север, чиито цветове са необикновено чисти и ярки, лишени от полутонове.

Спомних си старата северна легенда за Господ, който бил още дете, когато създавал тайгата. Цветовете са били малко, детски чисти, рисунките — прости и ясни, сюжетите — лесни.

По-късно, когато пораснал, Господ се научил да изрязва най-различните форми на листата, измислил безброй пъстри птици. Детският свят Му омръзнал, той затрупал със сняг първата си творба — тайгата, и завинаги заминал на юг. Така се твърди в легендата.

И в зимните си рисунки детето не се беше отдалечило от истината. Зеленината беше изчезнала. Дърветата бяха черни и голи. Това бяха даурски лиственици, а не боровете и смърчовете от моето детство.

Северен лов: озъбено куче вълча порода опъва ремъчката, която Иван, царският син, стиска в ръка. Той е с шапка-ушанка военен образец, с къс бял кожух, с валейки и ръкавици с високи маншети, „краги“, както им викат в Далечния север. На гърба на Иван, царския син, виси автомат. Набучени в снега голи триъгълни дървета.

Детето не беше видяло, не беше запомнило нищо освен жълтите къщи, бодливата тел, наблюдалите лица, кучетата, конвоя с автоматите и изключително синьото небе.

Един от другарите ми надзърна в тетрадката и полипа страниците й.

— По-добре да беше потърсил вестник, да става за цигари. — Той измъкна тетрадката от ръцете ми, смачка я и я захвърли върху купчината боклук. Тетрадката започна да се покрива със скреж.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.